

e-ISSN: 2630-6417

International Academic
Social Resources Journal

ARTICLE TYPE
Research Article

SUBJECT AREAS
Education Management

Article ID
67050
Article Serial Number
22

Received
14 October 2022

Published
31 December 2022

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.67050>

How to Cite This Article:
Nas, A. & Ekinci, Ş. (2022).
"Öğrencilerin Okula
Yabancılaşma ile Okul
Direncileri Arasındaki İlişki",
International Academic
Social Resources Journal, (e-
ISSN: 2636-7637). Vol:7,
Issue:44; pp:1792-1799.

Academic Social Resources
Journal is licensed under a
Creative Commons
Attribution-NonCommercial
4.0 International License.

Öğrencilerin Okula Yabancılaşma ile Okul Direncileri Arasındaki İlişki

The Relationship Between School Alienation and School Resistance of Students

Alican Nas Şuayp Ekinci
^{1,2} Öğretmen., MEB, Siirt, Türkiye

ÖZET

Günümüzde okullarda yaşanan yabancılaşma sorunu sadece kişiler düzeyinde kalmayıp kişinin parçası olduğu yapıyı da dolaylı ya da doğrudan etkilemektedir. Okullarda görülen yabancılaşma sorunu öğrencilerin yalnızlaşmasına, kendini çevreden soyutlamasına, uyumsuz davranış göstermesine neden olmaktadır. Bu araştırmanın amacı ilköğretim ortaokul kademesi 5.6,7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin okul direnci düzeyleri ile okula yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemektir. Araştırma sonucunda okul direnci düzeyi arttıkça okula yabancılaşma puanlarının da arttığı görülmektedir. Okul direnci ile okula yabancılaşma arasında pozitif yönde bir anlamlılığın olduğu tespit edilmiştir. Anne babası ayrı yaşayan öğrenciler, diğer öğrencilere göre hem okul direncilerinin hem de okula yabancılaşma düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyet ve sınıf kademesi değişkenlerinin hem okul direnci düzeyleri hem de okula yabancılaşma düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Direnci, Okula Yabancılaşma, Okula Bağlılık, Güçsüzlük Akademik Başarı

ABSTRACT

The problem of alienation in schools today is not only at the individual level, but also indirectly or directly affecting the structure in which the person is part. The problem of foreigners seen in schools causes students to become lonely, to isolate themselves from the environment, to behave inconsistently. The purpose of this research is to study primary school levels 5.6,7 and 8. It is to examine whether I have a meaningful difference between the school resistance levels of classmates and the levels of school alienation. The research shows that as the school resistance level increases, the foreign rating of the school increases. It has been determined that there is a positive significance between school resistance and school alienation. Students who live separately from their parents have been identified as having high school resistance as well as high school alienation levels, according to other students. It has been determined that gender and class-level variables of students do not differ significantly on both school resistance levels and school alienation levels.

Keywords: School Resistance, School Alienation, School Engagement, Academic Achievement, Powerlessness

1. GİRİŞ

Çağımızda teknoloji çok hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Bu teknolojik gelişmeler insanların sanal dünyalara hapsolmesine, insanların gerçek hayatla olan ilişkilerinin azalmasına sebep olmaktadır. İnsanlar her geçen gün yaşadıkları çevreden uzaklaştılar, kişiler arası diyalog gün geçtikçe azalmaya başladı. Okulda geçirilen süreler ve yaşantılar, büyüme çağındaki öğrencilerin sosyalleşmesi bilişsel ve fiziksel gelişimlerini tamamlaması için çok önemlidir. Okul çocukların gelişimini sürdürdüğü, arkadaşlarıyla sosyalleştiği ikinci bir yuva gibidir öğrenciler için. (Santrock, 2001).

Eğitim yuvalarının fiziksel yapısı ve öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri düzeyleri, öğrencilerin okula olan bağlılıklarını etkilemektedir. Öte yandan, öğrencilerin fiziksel gelişim düzeylerine, cinsiyetlerine, ailelerin ekonomik durumlarına bakmadan verilen eğitimde de öğrencilerde okula bağlılığı etkileyen faktörlerdendir. Öğrencilere yönelik yapılan çalışmalarda gereğinden fazla verilen ev ödevleri de öğrencilere ait boş zamanlarını daraltmakta, öğrencilerin stres düzeyinin artmasına sebep olmaktadır.

Avcı'ya (2012) göre yabancılaşma; bireyin çevresiyle olan bağlarının kopmasına bireyin içine kapanmasına, kendini toplumda değersiz hissetmesine ve yalnızlaşmasına yol açan süreçlerin bütünüdür. Yabancılaşma yaşayan öğrenci öğrenme sürecinden kopar ve kendini okula ait olarak görmez. Yabancılaşma kavramı yapılan çalışmalarda birçok farklı şekilde tanımlanmıştır. Yabancılaşma ailede, okulda, arkadaş çevresinde olabilmektedir. Bireyin ailede ve yaşadığı çevrede yabancılaşması kişinin kendini ifade edemez duruma gelmesine neden olabilmektedir. Yabancılaşan çocukta toplumdan soyutlanma hissi, özgüven eksikliği ve toplumdan uzaklaşma gibi durumlar gözlemlenebilir.

Yabancılaşma, bireyin özünden, ait olduğu kültürden uzaklaşması olarak ifade edilebilir. Tarihte Yabancılaşma insanların uygarlığa, köleliğe karşı durmanın bir timsali haline gelmiştir. Yabancılaşma günümüz sosyal bilimlerinde popüler bir kavramdır. Tüm bu doğrultularda yabancılaşma kavramı hem sosyolojik, hem felsefi, hem de sosyolojik anlamlar barındırmaktadır (Tolan 1981).

Kavram olarak yabancılaşmanın tarihsel süreç içerisinde geçirdiği evreler incelendiğinde yabancılaşma kavramını ilk defa kullanan ünlü düşünür Hegel kullanmıştır. Hegel, insan yaşamı tam anlamıyla kavranmadıkça yabancılaşmanın da devam edeceğini belirtmiştir. Diğer bir düşünür Feuerbach ise, bu kavramı insanın kendi özünden, kişiliğinden koparılmasından kaynaklanacak tehlikelere karşı bir savunma mekanizması olarak değerlendirmiştir.

Okul direnci öğrencilerin dersler karşı motivasyonunu düşüren bir olgudur. Okul direnci gibi öğretmenin otoritesini zedeleyen, sınıfın huzurunu bozan davranışlar öğretimi sekteye uğratar, belirlenen hedeflere ulaşmayı engellemektedir. Öğrencilerin okul dirençlerinin yüksek olduğu sınıflarda okul işlevselliğini yitirmektedir. Öğrencilerin okula karşı olan dirençleri aynı zamanda öğretmenlerinden motive olmalarını engellemektedir. Öğrencilerin okul dirençlerinin sebeplerinin araştırılması eğitimciler, sınıf yönetimi ile ilgili önemli bakış açısı kazandırmaktadır. Sınıfta düzenin bozulmasına sebep olan, sağlıklı ders işlenmesini engelleyen bu tür davranışlar iyi analiz edilebilirse öğretim sürecine olumsuz etki eden açık ve gizli bütün değişkenler ortaya çıkacaktır.

Öğrencilerin okula karşı olan dirençleri sadece etkin kökenlerine, cinsiyetlerine, sosyoekonomik durumlarına bağlı değildir. Okullardaki yönetim anlayışları da öğrencilerin okul direnç düzeylerini etkilemektedir. Öğretmenin sınıf yönetimi yeterliği, öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim de öğrencilerin okul dirençlerini etkilemektedir (Alpert, 1991). Öğrenci, öğretmene karşı olan tutumundan dolayı da bazen sınıf içinde direnç davranışı gösterebilir.

Özellikle büyüme çağında olan öğrenciler otoriteye isyan etme, otoriteyi tanımama, öğretmene kafa tutma gibi davranışlar gösterebilir. Bu tür kriz durumları öğretmen tarafından sağlıklı bir şekilde yönetilmezse ilerleyen zamanlarda daha büyük sıkıntılara sebep olabilir (Başar, 2001). Doğal olarak, gösterilen direnç davranışlarına öğretmen ve yöneticilerin sağlıklı bir tepki vermemesi öğrencinin derslerdeki başarısını da olumsuz etkileyecektir (Alpert, 1991; Deci, 1995). Bu pencereden bakıldığında öğrencilerin direnç davranışları okullar için üstünden gelmesi gereken büyük bir sorundur.

Sonuç olarak, bütün bu etkenler göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin okula karşı olan dirençlerini azaltmanın basit bir iş olmadığını söyleyebiliriz. Buradan hareketle öğrencilerin okula karşı direnç davranışı oluşturmalarına ve öğrencilerin okula yabancılaşmasını önlemek için sonuç alıcı çözümlere başvurulmalıdır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yabancılaşma Kavramı

Tarih boyunca dünya sürekli bir değişim içinde olmuştur. İnsanlar bu değişim süresi içerisinde kendilerini toplumsal çevreye karşı yabancı olarak hissedebilirler. Bu nedenle insanların dünya üzerinde var olduğu günden itibaren yabancılaşma kavramından söz edebiliriz. Değerler, ülküler, ilkeler, amaçlar ve kavramlar hızlı bir şekilde değişirken, yabancılaşma değişmeden kalmıştır (Yeniçeri, 2007). Mevcut düzen değiştikçe insanlar alıştıkları yaşam tarzlarından vazgeçmeleri gerekebilecek ve bu değişen yeni hayata uyum sağlamaları çok zorlu bir süreç olacaktır. Çünkü dünyada değişim devam ettiği sürece; insanın kendi doğası, çevresi ya da içinde bulunduğu toplumla arasındaki ilişkiler bozulup genel bir mutsuzluk hali ön plana çıkacaktır (Ofloğlu ve Büyükyılmaz, 2008).

Yabancılaşma, bireylerin yaşadıkları çevreye zamanla uzaklaşması ve kendilerini bulunduğu çevreye yabancı hissetmeleri ayrıca o çevreye ait hissetmemesi olarak tanımlanabilir. “Yabancılaşma” ile ilgili birçok farklı tanım bulunmaktadır.

Yabancılaşma, yaşadığı kültürü ve toplumu kabul etmeyen ve toplum değerlerine düşmanlık besleyen insanın içinde bulunduğu toplumdan uzaklaşmasıdır (Tezcan,1983).

Yabancılaşma kavramına yüklenen anlamın sürekli bir değişime tabi olması, teknolojik ve bilimsel gelişmelere bağlı olarak sosyal hayatın da sürekli değişiyor ve gelişiyor olmasıyla ilgili olabilir. Bu değişim her zaman ilerlemeye yönelik gerçek manada gelişim anlamına gelmez. Değişimler bazen toplumları geriye de götürebilir. Bu toplumsal değişim içerisinde birey bazen kendi öz kişiliğinden uzaklaştığının farkına bile varamayabilir ya da bunu rahatsız edici büyük bir sorun olarak görmeyebilir. Hatta bu yabancılaşmaya bağlı olarak yaşamından büyük başarılar maddi kazançlar da elde etmesi de mümkündür. Ancak toplumun, yabancılaşmanın birey üzerinde oluşturduğu bu etkiyi görmezden gelmesi ve bireylerin bundan rahatsız olmaması nedeniyle, birey ve toplum zamanla kendi kimlik ve şahsiyetini oluşturan mevcut değerleri unutarak o toplumun yaşantısına ait olmayan ve ileride yıkıcı etkileri olabilecek ithal değerleri benimsemeye başlar. Toplum ve toplumda yaşayan bireyler yabancılaşmanın yıkıcı etkilerini ancak kriz anlarında ve zor süreçlerde hissetmeye başlarlar (Pappenheim ve Ak, 2002).

2.2. Yabancılaşmanın Boyutları

Seeman, yabancılaşma kavramını oluşturan beş ana faktörden bahsetmektedir. Yabancılaşma kavramı Seeman’a göre insanlar arasındaki ilişkinin sürekliliğini sağlayan bir olgudur. Seeman ortaya koyduğu beş boyutu şu şekilde açıklamıştır (Seeman, 1959).

2.2.1. Güçsüzlük

Öğrencilerin çoğu okulların belirlediği koşullar altında rekabet edemedikleri için başarısız olduklarını düşünürler. Öğrenciler kendi yetenek ve ilgilerine göre değil ailelerinin istekleri yönünde bir bölüme yönelirler. İstenmediği bir bölümü okumaya zorlanan öğrenci başarıyı sağlayamadığı için kendini güçsüz hisseder. Matematik dersini sevmeyen öğrenci zorla sayısal bir bölüme yönlendirildiği zaman derslere karşı güçsüz olduğunu hissettiği için okula

yabancılaşır. Eğitim kurumlarında öğrencilerin ilgi alanlarına önem verilmemekte böylece okullarda güçsüzlüğün ve acizliğin tohumları ekilmektedir (Loken, 1973)

2.2.2. Anlamsızlık

Anlamsızlık boyutu yapılan çalışmaların amacına ulaşamaması, istenilen sonuç yerine farklı bir sonuca varılması durumudur. Kişi neye inanması gerektiği konusunda net bir karar alamamıştır. Kişi karar alırken en düşük düzeydeki ihtiyaçlarının karşılanmadığı bir durumdadır. Kişi kendi seçimini yapamamaktadır.

Öğrenciler okullarda almış oldukları eğitimin gelecekte işlerine yaramayacağını düşünmektedirler. Gelecekte yapmak istedikleri işler ve mesleklerle okulda öğrendikleri bilgiler arasında bağ kuramayan öğrenciler dersleri dinlemede isteksiz davranmakta ve okulu anlamsız buldukları için okula yabancılaşmaktadır. Okuldaki dersler ilgisini çekmeyince başka şeylerle uğraşmaya başlayan, sınıfta oyalanan öğrenci istenmeyen davranışlar geliştirmektedir. Okulu anlamsız bulan öğrenciler öğrenmeye karşı direnç oluşturmaktadır. Her gün okula gitmenin sıkıcı, olduğunu düşünen, öğrenciliği zorunlu yapılması gereken bir iş olarak gören ve bu zorunluluğun çok manasız olduğunu düşünen öğrenciler yabancılaşma yaşamaktadır (Şimşek ve diğ., 2015; Çağlar, 2012).

2.2.3. Normsuzluk

Normsuzluk belirli amaçlara ulaşmak için toplumsal olarak benimsenmeyen toplum tarafından kabul görmeyen davranışlara başvurmayla ilgilidir (Tezcan, 1985: 122). Okulda arkadaşları ve öğretmenleri ile sürekli iletişim halinde olan öğrencilerin zaman zaman farklı nedenlere bağlı olarak okulun kurallarına uymadığı bilinmektedir. Her öğrencinin farklı düşünce ve karakteristik özelliklere sahip olması öğrencileri anlamayı zorlaştırmaktadır. Öğrenciler genel olarak okulun belirlediği kurallara uymak istemezler. Öğrenciler okulları çok katı kuralları olan sert ve katı yapılar olarak görürler. Bağımsız ve özgür hareket etmek isteyen öğrenciler herhangi bir norma uyma gereği duymazlar.

2.2.4. Yalıtılmışlık

Bireyin insanlarla ilişkiden ya da fiziksel çevreden kaçınması ya da bu ilişki biçimlerini en aza indirgemesi kendini çevresinden ve ailesinden soyutlaması olarak tanımlanabilir (Pars, 1982). Toplumun yüksek değer verdiği, toplum için anlam ifade eden şeylere düşük değer verme, önemsememe durumudur. Bu durum içerisinde olan birey, sadece yasal normları reddetmeyip, toplumun ya da grubun amaçlarını da yok sayıyorsa, yalıtılmışlık çok daha fazla artar. (Yeniçeri, 2009).

2.2.5. Kendine Yabancılaşma

Bireyin kendi özüne yabancılaşması olarak ifade edilebilir. Kendine yabancılaşan kişi hayat doyumuna ulaşamamıştır. Kişi mevcut durumunun olması gerekenden daha kötü durumda olduğunu hissettiğinde toplumun değer yargılarının kendisi için bir anlam ifade etmediğini düşünür.(Seeman,).

2.3.Okul Direnci

Öğrenciler düşünce yapısına ters düşen, istekleri ile bağdaşmayan rahatsız olduğu durumlara karşı tepki gösterirler. Öğrencilerin bu tepkileri bazen çok sert olmakla birlikte bazen de dolaylı ve gizil olabilmektedir. Öğrencilerin verdikleri bu tepkilere rağmen mevcut durumda değişiklik olmazsa öğrencilerin bu tepkileri okula karşı dirence dönüşmektedir.

Öğrencilerin direnç davranışları günümüzde okullarda yaygın görülen bir sorundur Okul direnci gibi öğretmenin otoritesini zedeleyen, sınıfın huzurunu bozan davranışlar öğretimi sekteye uğratar, belirlenen hedeflere ulaşmayı engellemektedir. Öğrencilerin okul dirençlerinin yüksek olduğu sınıflarda okul işlevselliğini yitirmektedir. Öğrencilerin okula karşı olan dirençleri aynı zamanda öğretmenlerinden motive olmalarını engellemektedir. Öğrencilerin okul dirençlerinin sebeplerinin araştırılması eğitimcilere, sınıf yönetimi ile ilgili önemli bakış açısı kazandırmaktadır. Sınıfta düzenin bozulmasına sebep olan, sağlıklı ders işlenmesini engelleyen bu tür davranışlar iyi analiz edilebilirse öğretim sürecine olumsuz etki eden açık ve gizli bütün değişkenler ortaya çıkacaktır.

Direnç kavramı hakkında bunun da bilinmesi gerekmektedir; her karşı koyma durumu direnç değildir. Bir davranışın direnç sayılabilmesi için davranışın mantıklı ve isteyerek yapılmış olması gerekmektedir (Erickson, 1984). Mantıklı ve kasıtlı davranış direnci diğer disiplinsiz davranışlardan ayırmaktadır. Disiplinsiz davranışlarda öğrenci önceden bir plan yapamamakta o an aniden bir karar vererek hareket etmektedir. Direnç olan davranışlarda ise öğrenci bir plan dahilinde ve sürekli bir şekilde davranışları tekrarlamaktadır. Öğrencinin sağlık bir dersin işlenmesini engellemek için öğretmene sorduğu konuyla herhangi bir alakası olmayan sorular bir direnç örneğidir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma ortaokul öğrencilerin okul direnci ile okula yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını incelemeye yöneliktir. Araştırma betimsel bir çalışma olup genel tarama modellerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Karasar'a (2006) göre "ilişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma desenidir". Araştırmada ki bağımlı değişken okula yabancılaşma düzeyleri iken bağımsız değişken cinsiyet, sınıf düzeyi ve anne baba birlikte yaşama durumlarıdır.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Siirt ili Kurtalan ilçesinde bulunan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise Siirt ili Kurtalan ilçesi merkezinde bulunan 6 ortaokuldan tabakalı örneklem yöntemine uygun olarak belirlenen 400 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, belirlenen okullardan seçilen öğrencilere uygulanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, verileri toplamak amacıyla "Okula Yabancılaşma Ölçeği" ile "Okul direnci Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan her iki ölçekle ilgili bilgi aşağıda verilmiştir

3.3.1. Okula Yabancılaşma Ölçeği

Araştırmada okul direncinin okula yabancılaşma düzeyi ile olan ilişkisini ölçmek amacıyla Sanberk'in (2003) geliştirdiği "Okula Yabancılaşma Ölçeği" (OYÖ) kullanılmıştır. Ölçek anlamsızlık, güçsüzlük, sosyal uzaklık, kuralsızlık olmak üzere dört boyut 17 maddeden oluşmaktadır. Beşli Likert tipinde hazırlanan ölçek için, "1=katılmıyorum", "2= kısmen katılıyorum", "3=orta düzeyde katılıyorum", "4=çoğunlukla katılıyorum", "5=tamamen katılıyorum" şeklinde puanlama yapılmıştır. Ölçekte ters maddeler mevcuttur. Ölçek içerisinde olumsuz ifade bildiren maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puanların ortalamasının düşük çıkması, öğrencilerin okula yabancılaşmayı alt düzeyde yaşadığını göstermektedir.

3.3.2. Okul Direnci Ölçeği (ODÖ)

Bu çalışmada okul direncinin okula yabancılaşma düzeyi ile olan ilişkisini ölçmek için Kırbaç'ın (2019) geliştirdiği okul direnci ölçeği kullanılmıştır. Okul direnci ölçeği pasif direnç davranışları ve aktif direnç davranışları olmak üzere iki alt boyut ve 15 maddeden oluşmaktadır. Beşli Likert tipinde hazırlanan okul direnci ölçeği için, "1= hiç katılmıyorum", "2= az katılıyorum", "3=orta düzeyde katılıyorum", "4=çoğunlukla katılıyorum", "5=tamamen katılıyorum" şeklinde puanlama yapılmıştır

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın sonucunda sağlıklı ve amacına uygun veriler elde edilebilmesi için uygun analiz tekniklerinin seçilmesi gerekmektedir. Bu nedenle çalışmanın amacı iyi belirlenmeli ve çalışmanın amacına uygun en doğru teknikler seçilmelidir (Altunışık, vd.2007). Ayrıca araştırmada okul direnci, cinsiyet, sınıf düzeyi ve anne baba yaşam durumu değişkenleri ile okula yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak için İki Faktörlü Varyans analizi yapılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetleri açısından okul direnci düzeylerine göre yabancılaşma ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetleri açısından okul direnci düzeylerine göre yabancılaşma puanlarına ait betimsel istatistik bulguları Tablo 1'de yer almaktadır

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet Açısından Okul Direnci Düzeylerine Göre Yabancılaşma Ölçeği Puanlarının Betimsel İstatistik sonuçları

	Kız			Erkek			Toplam		
	N	\bar{x}	S	N	\bar{x}	S	N	\bar{x}	S
Düşük	96	43,65	9,79	89	46,86	8,22	185	45,19	9,03
Orta	72	48,73	8,52	64	49,17	9,55	136	48,93	9,00
Yüksek	41	52,84	11,35	38	51,93	12,13	79	52,40	11,91
Toplam	209	47,19	9,65	191	48,64	9,44	400	48,88	9,54

Tablo 1. incelendiğinde; düşük düzeyde okul direnci gösteren kız öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=43.65$, orta düzeyde okul direnci gösteren kız öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=48.83$, yüksek düzeyde okul direnci gösteren kız öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=52.84$, düşük düzeyde okul direnci gösteren erkek öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=46.86$, orta düzeyde okul direnci gösteren erkek öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=49.17$, yüksek düzeyde okul direnci gösteren erkek öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=49.17$, yüksek düzeyde okul direnci gösteren erkek öğrencilerin

öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=54.87$ 'dir. Genel ortalamalara bakıldığında, 7.sınıf öğrencilerin yabancılaşma toplam puanı ortalaması $\bar{x}=51.98$ olduğu görülmektedir. Düşük düzeyde okul direnci gösteren 8.sınıf öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=43.31$, orta düzeyde okul direnci gösteren 8.sınıf öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=51.16$, yüksek düzeyde okul direnci gösteren 8.sınıf öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=54.23$ 'tür. Genel ortalamalarına bakıldığında, 8.sınıf öğrencilerin yabancılaşma toplam puanı ortalaması $\bar{x}=46.80$ olduğu tablo 6'da görülmektedir

Düşük düzeyde akran okul direnci gösteren öğrencilerin yabancılaşma puanları ortalamaları $\bar{x}=44.53$, orta düzeyde okul direnci gösteren öğrencilerin yabancılaşma puanları ortalamaları $\bar{x}=50.04$, yüksek düzeyde okul direnci gösteren öğrencilerin yabancılaşma puanları ortalamaları $\bar{x}=53.37$ olduğu tablo 6'da görülmektedir. 7. Sınıf öğrencilerinin yabancılaşma puanlarının diğer sınıf düzeylerinden yüksek olduğu görülmektedir, 5. Sınıf öğrencilerin yabancılaşma puanlarının diğer sınıf düzeylerine oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Oluşan bu farklılıkların anlamlı olup olmadıklarını anlamak için post-hoc(Scheffe) testi kullanılacaktır.

Tablo 4. Sınıf Düzeyi Açısından Okul Direnci Düzeylerine Göre Yabancılaşma Ölçeği Puanlarının Varyans Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Okul Direnci	3264.62	2	1632,31	17.03	.00
Sınıf Düzeyi	504.28	3	168.09	1.46	.15
ODxS	928.32	6	154.72	1.71	.13
Hata	36320.42	388	93.60		
Toplam	41017,64	399			

OD =Okul Direnci, S=Sınıf Düzeyi

Tablo 4. incelendiğinde yabancılaşma puanları üzerinde okul direncinin ana etkisinde anlamlı bir farklılığın olduğu ($F=17.03$, $p<05$) görülmektedir. Fakat tabloda yabancılaşma puanları üzerinde sınıf düzeyinin anlamlı fark olmadığı ($F=1.46$ $p>05$) ayrıca yabancılaşma puanları üzerinde okul direnci ve sınıf düzeyinin ortak etkisinde de anlamlı bir farklılığın olmadığı ($F=1.71$, $p>05$) görülmektedir. Öğrencilerde okula yabancılaşma algısının oluşmasında sınıf düzeyinin etkili olmadığı görülmüştür. Öğrenciler hangi sınıf düzeyinde olurda olsun okul direnci seviyeleri yükseldikçe okula yabancılaşma düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Aynı toplumsal çevrede yaşayan insanların benzer sorunlar yaşaması ve bu sorunların insanların genelinde aynı etkileri bırakması öğrencilerin sınıf düzeyleri açısından anlamlı bir farklılığın oluşmama neden olarak görülebilir. Bulunduğu sınıf düzeyi fark etmeksizin okul direnci gösteren öğrencilerde yabancılaşma algısı oluşmamaktadır. Literatürde bu konuya paralel sonuçlar gösteren araştırmalar vardır (Turan, Parsak, 2011). Sınıf düzeyinin ve öğrencinin yaşının yabancılaşma algısı üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını belirtmişlerdir.

4.3.Ortaokul öğrencilerinin anne babasının birlikte yaşama durumları açısından okul direnci düzeylerine göre yabancılaşma ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 5. Öğrencilerin Anne Baba Birlikte Yaşama Durumları Açısından Okul Direnci Düzeylerine Göre Yabancılaşma Ölçeği Puanlarının Betimsel İstatistik sonuçları

	Anne baba Birlikte			Anne baba ayrı			Toplam		
	N	\bar{x}	S	N	\bar{x}	S	N	\bar{x}	S
Düşük	174	44,61	9,46	17	47,82	8,27	208	45,19	9,03
Orta	102	49,18	10,13	20	51,24	9,34	119	48,93	9,00
Yüksek	62	51,81	11,54	25	53,91	11,17	73	52,40	11,91
Toplam	338	47,30	9,97	62	51,37	9,24	400	47,93	9,54

Tablo 5. incelendiğinde; düşük düzeyde okul direnci gösteren anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=44.61$, orta düzeyde okul direnci gösteren anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=49.18$, yüksek düzeyde okul direnci gösteren anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=51.81$, düşük düzeyde okul direnci gösteren anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=47.82$, orta düzeyde okul direnci gösteren anne babası birlikte yaşamayan öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=51.24$, yüksek düzeyde okul direnci gösteren anne babası birlikte yaşamayan öğrencilerin yabancılaşma puanı ortalamaları $\bar{x}=53.91$ 'dir.

Tablo 5. incelendiğinde anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin yabancılaşma puan ortalamaları ($\bar{x}=47.30$), anne babası birlikte yaşamayan öğrencilerin yabancılaşma puan ortalamaları ise ($\bar{x}=51.37$) daha yüksek olduğunu görüyoruz. Anne babası ayrı yaşayan öğrencilerin yabancılaşma puanının daha yüksek çıkmasının anlamlı olup olmadığını anlamak için post-hoc(Scheffe) testi kullanılacaktır.

Tablo 6. Öğrencilerin Anne Baba Birlikte Yaşama Durumları Açısından Okul Direnci Düzeylerine Göre Yabancılaşma Ölçeği Puanlarının Varyans Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Okul Direnci	3268,04	2	1634.02	16,70	.00
Anne Baba Durumu	78,20	1	78.20	16,47	.013
ODxABD	83,48	2	41.74	17,15	.027
Hata	37944.24	391	97.04		
Toplam	41373,96	396			

OD =Okul Direnci, ABD=Anne Baba Durumu

Tablo 6. incelendiğinde yabancılaşma puanları üzerinde okul direncinin ana etkisinde anlamlı bir farklılığın olduğu ($F=16,70$ $p<0,05$) görülmektedir. Aynı şekilde tabloda yabancılaşma puanları üzerinde anne babanın birlikte yaşama durumlarına göre anlamlı bir farklılığın olduğu ($F=16,47$, $p<0,05$) ayrıca yabancılaşma puanları üzerinde okul direnci ve anne baba birlikte yaşama durumunun ortak etkisinde de anlamlı bir farklılığın olduğu ($F=17,15$, $p<0,05$) görülmektedir. Öğrencilerin okula yabancılaşma algısında anne baba durumunun anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin hem okul dirençleri hem de okula yabancılaşma algısı puanları düşükken, anne babası ayrı yaşayan öğrencilerin hem okul dirençleri hem de okula yabancılaşma puanları yüksektir. Anne baba ilgisinden ve sevgisinden mahrum kalan öğrencilerin okula daha fazla yabancılaştıkları görülmektedir.

Anne babası ayrı yaşayan ya da iki ebeveynden birisinin vefat ettiği öğrenciler evde, sosyal çevrede ve okulda kendilerini yalnız hissederler. Bu tür durumdaki öğrencilerin derslere ilgisi azdır. Sınıfta öğretmenlere karşı daha fazla direnç davranışları gösterirler. Bu durumdaki öğrenciler zamanla okula daha fazla yabancılaşır ve en sonunda kendilerini okula ait değillermiş gibi görürler

4.4.Ortaokul öğrencilerinin okul direnci düzeyleri ile okula yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 7. Okul direnci ve Okula Yabancılaşma Arasındaki Korelasyon İlişkisi

Değişken	1	2
Okul Direnci	1.00	
Okula Yabancılaşma	0,597**	1.00

** $p<0,01$

Tablo 7’de ki veriler incelendiğinde, yapılan korelasyon analizi sonucunda okul direnci ile okula yabancılaşma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Okul direnci ile okula yabancılaşma arasındaki ilişki $r= 597$ şeklindedir. Bu sonuca göre öğrencilerin okul dirençleri artıkça okula yabancılaşma düzeylerinin artacağı bulgusuna ulaşılmıştır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan analizler sonucunda öğrencilerinin cinsiyetleri açısından okul direnci düzeylerine göre yabancılaşma ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Erkek ve kız öğrencilerin okul direnci ve yabancılaşma düzeyleri benzer olarak hesaplanmıştır. Sanberk, 2003 ve Trent, 2001 çalışmalarında öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından yabancılaşma düzeylerinden anlamlı bir farklılığın olmadığını rapor etmişlerdir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin okudukları sınıf düzeyi açısından okul direnci ve yabancılaşma puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. 5.,6.,7. ve 8. sınıfta okuyan öğrencilerin okul direnci ve yabancılaşma ortalamaları benzer olarak hesaplanmıştır. Turan ve Parsak (2011) yaptıkları çalışmada yabancılaşma puanlarının sınıf düzeyine farklılık göstermediğini rapor etmişlerdir.

Ortaokul öğrencilerinin anne babasının birlikte yaşama durumları açısından okul direnci ve yabancılaşma puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Anne ve babası birlikte yaşayan öğrencilerin, okul dirençleri ve okula yabancılaşma düzeyleri düşük iken anne babası ayrı yaşayan öğrencilerin okul dirençleri ve okula yabancılaşmaları puanları yüksek olarak hesaplanmıştır. Katı okul kuralları da anne babası ayrı yaşayan öğrencilerin direnç davranışlarını artırmaktadır. Anne babası ayrı yaşayan öğrencilere için okulda mutlu olacakları etkinlikleri düzenlemek öğrencilerin okula olan bağlılığını artıracaktır.

Öğrencilerin okul direnci düzeyleri ile okula yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucunda okul direnci ölçeği puanı yüksek olan öğrenciler okula yabancılaşma ölçeği puanları da yüksek çıkmıştır. Aynı şekilde okula yabancılaşma ölçeği puanı yüksek olan öğrencilerin okul direnci ölçeği puanları yüksek çıkmıştır. Okul direnci ile okula yabancılaşma birbirilerini pozitif yönde etkileyen iki değişkendir.

Okul direnci ve okula yabancılaşma günümüzde öğrencilerin başarıları negatif olarak etkileyen unsurlardır. Sonuç olarak okulların ana ögesi öğrencilerin karşı karşıya oldukları sorunları ve sorunlar neden olan okul içi ve okul dışı

faktörlerin doğru tespit edilmesi çok önemlidir. Bu sorunlar doğru tespit edilirse öğrencilerin okul dirençlerinin ve okula yabancılaşmalarının önüne geçilebilir.

KAYNAKÇA

1. Alpert, B. (1991). Students' resistance in the classroom. *Anthropology and Education*
2. Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2007). "Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı.", Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
3. Avcı, M., 2012. "Eğitimde Temel Bir Sorun: Yabancılaşma" Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 16 (3): ss.23-40
4. Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
5. Çağlar, Ç. (2012). Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği'nin (ÖYÖ) Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(166).
6. Deci, E. L. (1995). Why we do what we do: Understanding self-motivation. New York: Penguin Books
7. Erickson, F. (1984) "School Literacy, Reasoning, and Civility: An Anthropologist's Perspective" Review of Educational Research. 54, 542- 546
8. Gibbs, J. 2004. "Preventing the underlying causes of school violence." *Psychological Reports*. 84(38), ss.137-174
9. Karasar, N. 2006. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Yayın ve Dağıtım, Ankara. 16. Baskı, 77,126-127s.
10. Kırbaç, M. (2019). Öğretmenlerin sınıf yönetimi anlayışı ile öğrencilerin okul bağlılığı, okul direnci ve akademik başarısı arasındaki ilişkilerin analizi.
11. Loken, J.O. (1973). Student Alienation and Dissent. *Critical Issues In Canadian Education Series*.
12. Ofluoğlu, G. ve BÜYÜKYILMAZ, O. 2008. "Yabancılaşmanın Teorik Gelişimi Ve Tarihsel Süreç İçinde Farklı Alanlarda Görünümleri", *Kamu-İş*. 10(1), ss.113-144.
13. Pappenheim, F. ve Ak, S. (2002). *Modern insanın yabancılaşması: Marx'a ve Tönnies' ye dayalı bir yorum*. Phoenix yayınevi
14. Pars, E. 1982. İş bölümü, Yabancılaşma ve Sosyal Politika Kuramsal Bir Yaklaşım, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları: Ankara 109
15. Sanberk, İ. 2003. "Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği (Bir Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması)"; Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
16. Santrock, J. W. 2001. *Educational psychology*. New York: McGraw Hill Higher Education. 448
17. Seeman, M. 1959. "On meaning of alienation", *American Sociological* 24, ss.783-790
18. Şimşek, H. Abuzer, C. Yeğin, İ. H. Şimşek, A. S. ve Demir, A. (2015). Okula yabancılaşma ölçeği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*
19. Tezcan, Doç. Dr. M. (1983). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi Cilt 16 Sayı 1. Ankara
20. Tezcan, M. 1985. "Gençlik ve Yabancılaşma", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 18(1), ss. 121-127
21. Trent, F. 2001. "Aliens in the Classroom?", Biennial Meeting of the Society for Research in Child Development, ss.10-15, Washington, ERIC: ED245153
22. Turan M., Parsak G., 2011. "Yabancılaşma ve İş tatmini ilişkisi: Bir devlet Üniversitesi idari personeli üzerinde araştırma", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), ss.1-20.
23. Yeniçeri, Ö. 2007. *Yozlaşma ve yabancılaşmaya karşı itirazlar* (5. baskı). İQ Kültür Sanat Yayıncılık. İstanbul, 17,33
24. Yeniçeri, Ö., 2009. *Örgütlerde Çatışma ve Yabancılaşma Yönetimi*, IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık, İstanbul, 135, 142-413